

5.1. DİNİN MİMARİMİZE ETKİSİ

Konuya Başlarken

Mimari, mimarlıkla ilgili olan anlamına gelir. Medenî yahut şehirli bir toplumun zorunlu ihtiyaçlarını karşılamanın yanı sıra kültürel, sosyal, estetik ve dinî bakış açısını yansıtarak ortaya koyduğu yapım tekniği ve sanatıdır (bk. Mülâyim, 2020). Mimarinin sivil, dinî ve resmî mimari gibi türleri vardır. İslam'ın mimariye etkisi, Müslümanların kültür ve inançlarını, inşa ettikleri eserlere yansıtmasıyla ortaya çıkar. Bunun en belirgin örneği, cami mimarisinde görülür. Camiler, kubbe ve minarelerle süslenmiştir. Camilerin iç bölümleri de genellikle hat sanatıyla yazılmış ayetlerle donatılmış, duvarları tezhip ve çini sanatıyla zenginleştirilmiştir. www.kulturportali.gov.tr adresinden farklı bölgelerde yer alan cami, çeşme, medrese, külliye, kervansaray gibi mimari eserleri inceleyiniz. İncelediğiniz eserlerde neler dikkatinizi çekti? Sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Eserlerdeki taş işçiliği, kubbe ve kemer yapıları, duvarları süsleyen hat yazıları ile çinilerdeki geometrik ve bitkisel desenler dikkatimi çekti. Yapıların hem ibadet hem de insanlara yardım (eğitim, su, barınma, sağlık) amacıyla iç içe tasarlandığını fark ettim.

İnsanoğlu tarih boyunca istek ve ihtiyaçlarına göre birçok eser ortaya koymuştur. İnsanın hayat yolculuğunda geçimini sağlamak, başka insanlarla ilişkiler kurmak, yaşadığı yeri imar etmek gibi pek çok ihtiyaç ve sorumlulukları vardır. Hayatın olağan akışı içerisinde yerine getirilen bu sorumluluklar sayesinde nesilden nesile aktarılan birikimler oluşur. İnsanın biriktiği maddi ve manevi değerlerin tamamını kültür olarak adlandırıyoruz. Kültür; toplumların ortak duygu, düşünce, gelenek ve örfleriyle hayata dair birikimlerinin edebiyat, mimari, resim, oyun ve müzik gibi birçok alanda kalıcı değerlere dönüşmesidir. İnsan, oluşturduğu kültürle toprağa, şehre ve hayata tutunur ve bunu kendinden sonrakilere aktarır.

Din ve inanç, kültürün oluşmasını ve şekillenmesini önemli ölçüde etkiler. Kültür de dinin yaşanma biçimlerini şekillendirir. Bunun içindir ki kültür ve din suyla şekerin karışması gibi iç içedir. Hatta din kültürün özü, kültür ise dinin somut yansımasıdır. Hayatımızdaki birçok değerın kültürel boyutu olduğu kadar kaynağını dinden alan bir boyutu da vardır.

Kültürü oluşturan öğelerden biri olan mimari, insanın yaşadığı yeri imar etmesidir. Bu imar sürecini ihtiyaçlar kadar din ve inanç da etkiler. İnsanoğlunun ibadet etmek için mabetler inşa etmesi, yardımlaşma ve dayanışma için aşevleri, hastaneler, çeşmeler yapması din ve inancın mimariye etkisinin örnekleridir.

Müslümanlar; yaşadıkları şehirlerde, bölgelerde mimari eserleri de kuşatacak şekilde kültürel birçok eser ortaya koymuş, İslam'ın hayat anlayışını şehir mimarisine yansıtmışlardır. Bu anlayışa göre şehrin merkezinde cami vardır. İhtiyaç duyulan diğer yapılar camilerin etrafında yer alır. Eğitimden sağlığa, yardımlaşmadan misafir ağırlamaya kadar pek çok ihtiyaç, İslam mimarisinde çeşitli yapıların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu sayede dinî mimaride cami, sebül, türbe, aşevi, imarethane, şifahane, kervansaray, medrese gibi eserleri imar eden Müslümanlar yaşadıkları coğrafyayı güzelleştirmişlerdir.

mabet:

İbadet edilen yer, ibadethâne anlamına gelir. İbadet etmek için inşa edilen yapılardır.

▲ Görsel 5.1: Müslümanlar cami merkezli şehirler kurmuşlardır.